

expiravit tempore Christi: et tamen perpetuae permanentiae promissiones ei factae videbantur. Ergo pariter deficere potest Ecclesia Christi.

Resp. 1) Cessavit quidem synagoga tempore Christi, quatenus tunc repudiata fuit cum suis caeremoniis et sacrificiis, et in eius locum successit Ecclesia Christi. « Cum in lege et prophetis, inquit Maldonatus (in illud “ nolite putare quoniam veni solvere legem,” etc.), quatuor essent partes, promissa et vaticinia; praecelta decalogi; caeremonalia; iudicialia: Christus omnia complevit promissa et vaticinia, exhibendo quae promissa quaeque praedicta erant; praecelta decalogi moralia melius interpretando; caeremonalia, quae per caeremonias significabantur exhibendo, ut pro circumcisione carnis baptismum et circumeisionem cordis; iudicialia, quia praemia et supplicia corporea et temporalia in spiritualia, et aeterna commutavit. Quo ergo modo legem abrogavit? Non solvendo, sed implendo; non violando, sed perficiendo, sicut pictor, ut Theophylactus ait, inchoatae et extremis tantum linearimentis adumbratae imagini, dum extremam apponit manum, et colores adhibet, priorem imaginem abolet, novam inducit. Abolet autem non dissolvendo, sed absolvendo; non delendo, sed perficiendo ».

2) Ex promissionibus factis synagogae, aliae ipsi *ut tali* factae sunt et in ea implenda: uti, ex. gr., promissio felicitatis temporalis prout populus servaret aut transgrederetur legem: aliae factae ipsi sunt, prout figura erat Ecclesiae Christi, et in hoc implenda: uti, ex. gr., promissio aggregationis gentium in eam, et aliae huiusmodi. Unde S. Augustinus (de Civ. Dei, l. 7. c. 6. n. 1.) ait: « Quando ei [sacerdotio Aaronico] aeternitas promissa est, non ipsi umbrae ac figurae, sed ei quod per ipsam adumbrabatur figurabaturque, promissa est ». Certe si in aliquibus testimoniorum indefectibilitas ecclesiae Judaicae promitti videtur, in aliis plurimis eadem intra quosdam limites circumscribitur. At nullus est textus limitans indefectibilitatem, quae passim promittitur Ecclesiae Christi.

3) Quare merito, concludit Becanus (Man. Controv. l. 1. cap. 3. n. 47.), ex eo quod repudiata fuit synagoga non sequi, Ecclesiam Christi similiter esse repudiandam: « imo contrarium sequitur.

Primo, quia Synagogam reprezentabat ancilla Abrahæ, quae fuit repudiata: Ecclesiam vero uxor Abrahæ, quae non fuit repudiata. Secundo, Synagoga praeterea fuit repudiata, quod neque perfecta esset neque sufficiens ad salutem, iuxta illud (Heb. VII. 19.): “ Nihil ad perfectum adduxit lex... ” At Ecclesia Christi est perfecta et sufficiens ad salutem... Unde Augustinus (in Ps. LXXIII.) “ sacramenta, inquit, novi Testamenti dant salutem: sacramenta veteris Testimenti promiserunt Salvatorem.” Tertio, Synagoga continebat umbram futurorum (Heb. X. 1.): Ecclesia continet lucem, quae est Christus (Jo. I. 9.). At umbra necessario deficit, accidente luce: debuit ergo cessare synagoga cum sacrificiis Mosaicis, quando venit Ecclesia cum Christo. Quarto, synagoga erat instituta pro servis, Ecclesia pro filiis: at servi accipiunt temporalem mercedem a suis dominis, et sic dimittuntur: filii autem succedunt in perpetuam haereditatem. Quod insinuat Apostolus (Gal. IV. 30.): “ Eiice ancillam et filium eius. Non enim haeres erit filius ancillæ cum filio liberae ” ».

ARTICULUS SEXTUS

An et qualis auctoritas Christi Ecclesiae sit tribuenda.

§ I.

Exponitur status quaestionis.

754. Quae ad Ecclesiae potestatem pertinent, immediate inferuntur ex iis quae in praec. disputatione statuimus, praesertim ubi veram hierarchiam et rationem societatis perfectae Ecclesiae vindicavimus. Iuverit tamen, sive ad plenitudinem doctrinae, sive ad aliquos errores convellendos, directe agere de potestate Ecclesiae, statuendo saltem principia, eorum applicatione ad diversa obiecta Canonistis relieta.

755. « Duplex est », inquit D. Thomas (2-2. q. 39. a. 3.), « spiritualis potestas; una quidem sacramentalis, alia iurisdictionalis.

Sacramentalis quidem potestas est quae per aliquam consecrationem confertur, et talis potestas secundum suam essentiam remanet in homine qui per consecrationem eam est adeptus quamdiu vivit, sive in schisma, sive in haeresim labatur... Potestas autem iurisdictionalis est quae ex simplici iniunctione hominis confertur, et talis potestas non immobiliter adhaeret, unde in schismaticis et haereticis non manet ». Eamdem divisionem Trid. synodus satis insinuat, cum (sess. 23.) in Episcopo duo requirit, legitimam scilicet *ordinationem* et legitimam *missionem*, quarum illa potestatem ordinis confert, ista iurisdictionis.

756. Huius distinctionis rationem, quae adaequatam eam esse probat, dedimus (n. 516.); attamen recentioribus quibusdam tum theologis tum canonistis placuit novam distinctionem proponere, iuxta quam ecclesiastica potestas alia est *ministerii*, alia *magisterii*, alia *imperii*. Per potestatem *ministerii* intelligent illam quam nos cum communi sententia potestatem *ordinis* nuncupamus; potestatem vero *magisterii* et *imperii* distinguunt, quum nos utramque, iuxta cuminum loquendi modum, potestatem *iurisdictionis* appellemus. Verum, uti recte animadvertis Card. Tarquini (l. 1. n. 4. not.), « tertium potestatis genus quod *magisterii* appellavit, frustra invexit cl. Phillips. Si enim purum sit magisterium, potestas dici nequit; sin autem ita concipitur, ut ius eidem insit inclinandi Fideles in obsequium fidei eorumque assensum imparandi, pars est potestatis iurisdictionis. Non erat igitur descendendum a doctrina in scholis catholicis communi ». De potestate ordinis agitur in tract. de Sacram.; de potestate iurisdictionis prout respicit munus docendi in seq. artic. dicemus; cetera hic pertractari debent.

757. Porro potestas iurisdictionis trifariam dividitur. Nam vel — 1) determinantur media ad finem proprium societatis perfectae, et ita illius membris proponuntur, *ut obligatio inducatur ea adhibendi*; et habeatur potestas *legifera* — 2) vel efficitur, ut media iam proposita rite applicentur, habita ratione veri sensus legis et naturae actionis quae illi conformis aut ab ea difformis est; et habetur potestas *iudicaria* — 3) vel denique renuentes applicare eadem media, aut ea impedientes coguntur aut coercentur; et habetur potestas *coactiva*. Coactiva autem dicitur po-

testas, non quod praecise vim physicam inferat, id enim etiam per iniuriam fieri potest; sed quod obligationem imponat ad poenam, eamque obligationem etiam invitis inferat.

758. Potestatem *legiferam* Ecclesiae dupliciter impugnarunt heterodoxi. Nam — 1) complures ex Novatoribus docuere, Praelatos Ecclesiae nullam habere auctoritatem ferendi leges Ecclesiasticas. Hos inter praecipue numerantur Pauperes de Lugduno, sive Waldenses, Marsilius Patavinus, Joannes Wickleffus, Joannes Huss, Joannes de Vesalia, Calvinus et Lutherus. Hic (lib. de captiv. Babylon., cap. de Baptismo) ita scribit: « quo iure Papa super nos leges constituit? Quis ei dedit potestatem captivandae libertatis nostrae, per baptismum nobis donatae? cum neque Papa, neque Episcopus, neque ullus hominum habeat ius unius syllabae constituendae super christianum hominem, nisi fiat eiusdem consensu? » — 2) Alii vero, Principum adulatores, admittunt quidem dari in Ecclesia potestatem ferendi leges Ecclesiasticas; sed eam a civili potestate pendere autumant; eamque Ecclesiae a Principibus laicis concessam, non ab ipso Christo Apostolis datam et ab Apostolis ad Successores transmissam esse contendunt cum M. Antonio de Dominis, Richerio, etc.

759. Verum si semel probetur Ecclesiae competere potestatem *legiferam*, eamdem ei competere *iure proprio*, seu *divino*, et non concessione principum, tum iisdem argumentis conficitur, tum patet ex dictis (nn. 582. seqq.) de Ecclesiae independentia a civili societate. Qua in re notari potest, quod etsi potestas etiam civilis sit a Deo, diverso tamen modo ab eo est ac potestas ecclesiastica. Nam si de ipsa institutione auctoritatis agatur, et non de actuali eius collatione determinato subiecto: — 1) potestas civilis eatenus est a Deo, quatenus Deus est auctor naturae hominis, qui socialis est, ac proinde auctoritatem exigit; potestas vero Ecclesiastica immediate instituta est ab ipso Christo Domino — 2) Hinc Deus non determinavit ipse formam regiminis pro societate civili; sed formam regiminis in Ecclesia determinavit Christus Dominus. Cf. Bellarminum (de Laicis, c. 6.).

760. Ex independente autem Ecclesiae potestate legifera, evidenter percipitur, quod merito in Encyclica *Quanta cura* damnatae sint sequentes propositiones: « Ecclesiae leges non obligare

in conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; — acta et decreta Romanorum Pontificum ad Religionem et Ecclesiam spectantia indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; Constitutiones Apostolicas quibus damnantur clandestinae Societas, sive in eis exigatur, sive non exigatur iuramentum de secreto servando, earumque asseclae et fautores anathemate multantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus ubi eiusmodi aggregations tolerantur a civili gubernio ». Quibus addi possunt plures propp. damnatae in Syllabo (§ 5-6.).

761. Potestatis *iudicariae*, ut diximus, proprium est efficere, ut leges statutae rite applicentur: id autem duo importat: — 1) ut applicentur iuxta sensum ac modum, quo latae sunt — 2) ut ad hanc normam actiones subditorum exigantur: duplex ergo requiritur *iudicium*, de sensu nempe legis, atque de relatione, quam ad illam habent individuae actiones; ac propterea haec potestas merito vocatur *iudicaria*. Hanc vero Ecclesiae potestatem, uti per se patet, inficiantur omnes, qui legiferam aut coactivam potestatem impugnant: praestat tamen recolere prop. XXXI. damnatam in Syllabo: « Ecclesiasticum forum pro temporalibus Clericorum causis, sive civilibus, sive criminalibus, omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede ».

762. Potestas *coactiva* Ecclesiae multipliciter impugnata est. Nam — 1) aliqui omnem huiusmodi potestatem Ecclesiae denegant. Ita praeter alios errores Marsilii Patavini a Joanne XXII. proscriptos, celebris est propositio: « Nec Papa, nec tota Ecclesia congregata potest ullum hominem, quantumcumque malum, punire poena coactiva, nisi habeat ab Imperatore potestatem ». — 2) Alii concedunt quidem Ecclesiae potestatem infligendi poenas *spirituales*, sed negant eam posse temporales etiam poenas adhibere; nec per auxilium brachii saecularis. Id docebant olim Donatistae in Africa, ut scribit S. Augustinus (in lib. con. lit. Parmeniani, Petiliani, et Gaudentii Donatistarum). Eorum doctrinam amplexi recentiorum temporum Novatores, Waldenses, Albigenenses, etc., Ecclesiam idcirco crudelitatis accusarunt. Ioann. Huss (prop. 14. inter damnatas a Constantiensi) ait: « Doctores ponentes, quod aliquis per censuram Ecclesiasticam emendandus,

si corrigi noluerit, saeculari iudicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, et Scribas et Phariseos, qui Christum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes: “ nobis non licet interficere quemquam, ” ipsum saeculari iudicio tradiderunt, et quod tales sint homicidae praviores quam Pilatus ». — 3) Alii denique agnoscunt potestatem coactivam Ecclesiae etiam quoad poenas temporales; tenent tamen eam non per proprios magistratus, sed per magistratus civiles posse eas infligere.

763. Ad catholicam doctrinam hac in re intelligendam, adnotamus cum Suarez (de Fide, disp. 20. sect. 3. n. 13.): « Cum malum poenae consistat in violenta privatione alicuius boni, quot sunt genera bonorum, tot distingui posse genera poenarum; dicuntur ergo spirituales poenae, quae privant spiritualibns bonis, quibus Ecclesia subditos suos privare potest, ut sunt censurae ecclesiasticae, irregularitates et inhabilitates ad ecclesiastica munera, et similes: temporales autem poenae dicuntur, quae privant externis bonis fortunae, ut confiscatio bonorum, et inhabilitas ad temporalia officia, vel honores: corporales autem poenae dicuntur, quae corpus ipsum attingunt, inter quas etiam exilium computatur ». De *temporalibus* autem et *corporalibus* poenis eadem est ratio.

764. His positis — 1) certum est, quod « Ecclesia catholica habet potestatem ad puniendos et coercendos haereticos (eadem est ratio de aliter delinquentibus)... quod tamquam certum de fide tenendum est ». Cf. Suarez (l. c. n. 10.).

2) Certum est hanc potestatem extendi ad poenas etiam temporales, Pius VI. in Bulla *Auctorem fidei*, propositionem synodi Pistoriensis affirmantis, « multo minus ad eam [Ecclesiam] pertinere exigere per vim exteriorem subiectionem suis decretis », damnat ut inducentem in sistema alias damnatum ut haereticum. Prop. XXIV. damnata in Syllabo sic se habet: « Ecclesia vis inferenda potestatem non habet, neque potestatem ullam temporalis directam vel indirectam ». In Encyclica *Quanta cura* S. P. Pius IX. has, inter alias, damnavit propp.: « Ecclesiam nihil debere decernere, quod obstringere possit fidelium conscientias in ordine ad usum rerum temporalium; Ecclesiae ius non competere violatores legum suarum poenis temporalibus coercendi ». Quare

merito docuerat Suarez (l. c. n. 21.): « Dico ergo, potestatem puniendi haereticos etiam temporalibus et corporalibus poenis, iure divino esse in pastoribus Ecclesiae, et praesertim in Romano Pontifice, quamvis secundario etiam pertineat ad Catholicos principes, praesertim ut Ecclesiae protectores, et iuxta eiusdem Ecclesiae determinationem ».

3) Distinguendum est ipsum *ius coercendi* poenis temporalibus a modo utendi eo iure: si ius inspiciatur, Ecclesia potest etiam per suos magistratus eas inferre, uti probant documenta, quae profert ipse Suarez (l. c.): modus vero potest accommodari locorum, temporum ac personarum adiunctis, prout semper factum est ab Ecclesia (1).

765. His ergo declaratis —

(1) Si quis autem quaerat, utrum haec coercitiva Ecclesiae potestas extendatur etiam ad *ius gladii*; en quaet habet Card. Tarquini (pag. 42. seq.): « Quoad rem ipsam, de qua agitur, immediatum exercitium eiusmodi potestatis lege tantum ecclesiastica et quidem inferioribus Ecclesiae magistratibus interdictum esse. Quod vero pertinet ad supremum Ecclesiae magistratum, idest Romanum Pontificem, et Concilium generale quorum potestas nulla ecclesiastica lege restringi potest, haec animadvertisca sunt:

« a) Hoc sine ullo dubio tenendum esse, saltem *mediate* huiusmodi ius penes eos esse; ita scilicet, ut a catholico Principe ius habeant exigendi, ut ea poena in delinquentes animadvertisca, si Ecclesiae necessitas id postulet. Ecclesiae enim non esset satis provisum, nisi ad ea, quae necessaria sibi sunt, verum ius eidem datum esset.

« b) Quod vero immediate, cum necessitas postulat, a supremo Ecclesiae magistratu tale ius exerceri non possit, nulla ratione id probari; cum ex iure naturali, ex eo quod Ecclesia societas perfecta est, contrarium imo demonstretur; ex iure autem positivo divino nullus afferri possit locus, quo id vere interdictum fuerit: quandoquidem ineptissima sunt, quae obiiciuntur sive ex Matth. (XXVI. 52.), ubi Christus Petro, homini eo temporis privato, ait: “Converte gladium tuum in locum suum,” etc.; sive ex (II. Cor. X. 4.), ubi Paulus vim potestatis sua deuntians, scribit: “Arma militiae nostrae non carnalia [id est non fragilia, ac futilia] sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum,” parique inepta vilescit argumentum ex mansuetudine Ecclesiae deducatum, quasi vero mansuetudinis virtuti opponatur necessariae iustitiae administratio: unum vero illud, quod paulo solidius opponi potest *ex perpetuo non usu*, ad iustum probationis vim non assurgit, cum definiri nequeat an ex potestatis, an potius ex opportunitatis defectu id evenerit, sive quia *ex usu* gravius damnum timeretur, sive quia praesto esset ministerium societatis civilis ».

§ II.

Solvitur proposita quaestio.

PROP. XXXIII. — 1. *Ecclesiae, utpote societati ex Christi institutione perfectae, nativo iure et non principum concessione, suprema et independens competit tum legifera tum iudicaria potestas.* — 2. *Leges autem suas ita sancire potest, ut earum violatores poenis non modo spiritualibus, sed etiam temporalibus coercent.*

766. I. *Prob. prima pars, quoad potestatem legiferam.* Christus Jesus (Matth. XVIII. 18.) dixit Apostolis: « Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in coelo; et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo ». Atqui haec verba comprehendunt potestatem legiferam. Ergo.

Prob. min. — 1) Ligare et solvere vinculum aliquod supponunt: non igitur autem de vinculo materiali et physico, sed de vinculo morali; lex vero vinculum quoddam morale est, siquidem obligat, seu ligat hominum voluntates ad aliquid faciendum vel omitendum: universalissima sunt verba Christi (*quaecumque alligaveritis*). Ergo cit. verba comprehendunt potestatem legiferam. — 2) Id etiam patet ex loquendi usu communi apud Judaeos: ipsis enim ligare et solvere idem erat ac legem ferre et abrogare: unde in Talmude vocabula illa frequenter eodem sensu usurpantur — 3) Imo ipse Christus ostendere volens, se non venisse ad legem abrogandam, dixit (Matth. V. 17-19.): « Non veni *solvere* legem aut prophetas, sed adimplere »; ac loquens de Phariseis (Matth. XXIII. 4.), inquit: « *Alligant* onera gravia et importabilia et impnunt in humeros hominum »: quo etiam sensu Apostolus (ad Rom. VII. 2.) ait: « Quae sub viro est mulier, vivente viro *alligata* est legi; si autem mortuus fuerit vir eius, *soluta* est a lege viri ».

Ex quo testimonio patet etiam, Ecclesiae potestatem legiferam esse *supremam*. Nam legislator cuius leges semper ratihabentur ab ipso Deo, supremam habet potestatem legislativam. Atqui Ecclesiae leges a Deo ipso semper ratihabentur, uti liquet ex verbis Christi cit. Ergo. Cf. dicta (n. 558.).

767. II. Apostoli potestate legifera usi sunt. Etenim (Act. XV. 29.) veram legem in Concilio Hierosolymitano tulerunt fidelibus praecipiendo, ut « se abstineant ab immolatis simulacrorum et sanguine, et suffocato ». Nec dici potest, Apostolos declarasse sollempmodo legem iam exsistente, non vero novam legem condidisse. Primi enim christiani certe non tenebantur ea lege, vel quia Christus illam abrogaverat, vel quia non fuit lata ea intentione, ut post Christum obligaret. Secus adhuc vigeret ea lex, nam esset lex divina, quam Ecclesia abrogare non potest, sicut inferior nequit superioris legem abrogare — Pariter Apostolus (I. Tim. III.) legem statuit, ne bigami ordinentur; (I. Cor. XI.) mulierem orare iubet velato capite: (II. Cor. VIII.) in Sabbatis collectationes fieri pro iis, qui omnia sua bona ad pedes Apostolorum Jerosolymis deposuerunt. Idipsum confirmari posset ex antiquissima praxi Ecclesiae, quae plura fidelibus praecepit, ut constat ex Actis, et Canonibus Conciliorum tam Generalium quam particularium: sed res tam obvia est, ut frustra congereremus testimonia.

768. III. Potestas legifera propria est cuiuslibet societatis *perfectae*. Sed Ecclesia est societas *perfecta*; ergo Ecclesiae competit potestas legifera. Ab ipso autem Christo Domino constituta fuit talis societas; ergo *iure suo*, et non ex concessione principum potestate illa potitur. *Min.* huius argumenti, sicut *subs.*, probata est (n. 557. seq.); *mai.* vero assumi potest ex ipsa concessione adversariorum, qui nequeunt societati perfectae potestatem legiferam denegare. Sed confirmari potest ex dictis (n. 430.). Etenim concedenda est societati perfectae potestas id exigendi, quod necessarium est ad consequutionem sui finis; sed potestas legifera ad id est necessaria; per eam enim determinantur media, quae ab omnibus adhiberi debent, ita ut omnes *conspirent* ad eundem finem: habita ratione diversitatis humani ingenii, atque humanae voluntatis inconstantiae, mutua illa conspiratio in adhibendis iisdem mediis, absque lege, esset impossibilis. Omnia igitur argumenta, quibus Ecclesiae vindicavimus rationem societatis perfectae, confirmant hanc partem thesis.

769. *Prob. prima pars, quoad potestatem iudiciariam.* I. Christus Dominus (Matth. XVIII. 15-17.), inquit: « Si peccaverit in te frater tuus.... die Ecclesiae: quod si Ecclesiam non au-

dierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus ». Iamvero si Ecclesia ipsum iudicare non posset, inutile esset eum illi denunciare; si autem denunciatum absque ullo indicio et sententia Ecclesia sicut ethnicum et publicanum haberet, iniustum id esset. Ergo Christus qui praecepit, ut peccator Ecclesiae denunciaretur, ac nisi eam audiret, haberetur tamquam ethnicus et publicanus, iudicariam potestatem Ecclesiae contulit.

770. II. Apostoli hac potestate usi sunt. Sic Petrus iudicium tulit de Anania et Saphira (Act. V.). Paulus iudicavit incestuosum Corinthii: unde (I. Cor. V. 3.) scripsit: « Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, iam iudicavi [ex notitia delicti, fama aut informationibus accepta] ut praesens eum, qui sic operatus est »; quamvis distulerit sententiam (n. 617.). Si autem Apostolus iudicium de turpissima Corinthii actione ferre potuit; id potest etiam Ecclesia, in qua manet apostolica auctoritas. Idem Paulus (ib. 12.) ait: « Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, iudicare? » ergo poterat de iis, qui intus sunt, id est in Ecclesia, iudicare: quod confirmatur ex oppositione; addit enim (v. 13.): « nam eos, qui foris sunt, Deus iudicabit ».

771. III. Ecclesiae, societati perfectae, competit potestas legifera; atqui potestas iudiciaria in ea comprehenditur aut eam necessario consequitur; ergo tribuenda est etiam Ecclesiae potestas iudiciaria — *Prob. min.* Parum aut nihil confert ad finem societatis determinare media (quod fit per potestatem legiferam), nisi eadem rite applicentur, atqui absque potestate iudiciaria, deesset debita applicatio mediorum. Nam — ea potestate sublata, unusquisque e sociis sibi relinquetur in applicatione mediorum; supposita vero humani ingenii varietate, et habita ratione passionum, socii facile dissentirent; non haberetur ergo unitas operationis, quae necessaria est ad commune totius societatis bonum assequendum — 2) Revera potestas iudiciaria duplex importat iudicium (n. 761.), unum de vero sensu legis, alterum de relatione, conformitatis aut difformitatis, operationis ad legem: at si nulla esset auctoritas haec iudicia ferens, et cui omnes parere tenerentur, facile quisque detorqueret legem ad proprium sensum, et excusaret suam actionem, tamquam a lege non difformem.